

Danske Professionshøjskoler perspektiv på trepartsforhandlinger: Barrierer for løft af efter- og videreuddannelse

Danmarks Statistiks nylig offentliggjorte data om efter- og videreuddannelse viser, at der på et enkelt skoleår fra 2013/14 til 2014/15 er sket et fald i det samlede antal kursister på professionshøjskolernes videregående niveau på 8.900 kursister eller 13 pct., [link](#). I dette notat ønsker vi at nuancere denne udvikling nærmere og give professionshøjskolernes bud på årsager og sammenhænge, som resultat af en rundspørge til de 7 institutioner.

Professionshøjskolerne oplever den overordnede tendens, at kompetenceudvikling skal ske tæt på og i samarbejde med praksis. Derfor tilrettelægges og gennemføres en stigende del af professionshøjskolernes efter- og videreuddannelsesaktiviteter som særligt tilrettelagte forløb målrettet virksomheders og offentlige institutioners særlige behov.

Professionshøjskolerne forventer i de kommende år, at der vil være behov for en markant stigning i målrettet efter- og videreuddannelse på sundhedsområdet på grund af en fortsat fokuseret indsats på at skræddersy kompetenceudviklingsforløb til praksis, kommuner og regioner

Danske Professionshøjskoler er optaget af de kommende trepartsdrøftelser og foreslår prioritering af følgende:

- Generelt behov for udvikling af nye tilrettelæggelsesformer indenfor efter- og videreuddannelse målrettet medarbejdere på offentlige og private arbejdspladser med høje effektivitetskrav.
- Prioriter puljemidler til understøttelse af strategiske satsninger og implementering af reformer med formel efter- og videreuddannelse. Den nødvendige kompetenceudvikling bidrager til, at reformer får den ønskede effekt. Det vil på nationalt niveau bringe aftagere, udbydere og myndighed tættere sammen om en fælles opgave og være et velkomment supplement til de regionale og lokale samarbejder mellem professionshøjskoler og aftagere. Inden for sundhedsområdet er der et særligt udækket behov i kommuner og sygehuse.
- Der er fortsat brug for fleksible efter- videreuddannelsesforløb til fremtidens professionsudøvere på videregående niveau. Tilrettelæggelse varierer i forhold til målgruppen. For mange vil kortere moduler fordelt over længere tid være attraktivt.
- Praktikvejledningen skal styrkes gennem kompetenceudvikling, herunder egentlig vejlederuddannelse, målrettet bl.a. folkeskolen, dagtilbud, socialområdet og sundhedsvæsenets behov.
- Kompetenceudvikling målrettet jobs i private virksomheder på videregående niveau, hvor der vurderes at være et uudnyttet potentiale. Et eksempel er efter- og videreuddannelse til bygningskonstruktøren, ingeniøren og bioanalytikeren for at matche behovet for specialiseret arbejdskraft.

Fakta om udvikling i efter- videreuddannelse af professionsudøvere

Ifølge Danmarks Statistik er antallet af deltagere på professionshøjskolernes videregående kurser faldet med ca. 2.000 deltagere eller 8 pct. inden for det pædagogiske område fra 2013/14 til 2014/15. På sundhedsområdet er der ifølge Danmarks Statistik sket et fald på knap 1.500 deltagere eller 29 pct. på videregående kurser. Inden for det samfundsfaglige/økonomisk merkantile område

er faldet på 2.600 deltagere eller 11%. Og på det tekniske område er der sket et lille fald i antal deltagere på 3%, som dækker over en stigning fra et lavt udgangspunkt på KVVU og et fald på 23% på MVU niveau, se tabellen nedenfor.

Ikke alene er antallet af deltagere faldet. Tal fra Danmarks Statistik viser også, at den enkelte deltager i uddannelse af kortere varighed, opgjort i ECTS. Fra 2012 til 2015 er antallet af deltagere faldet med 12 pct., antal årskursister er faldet med 19 pct. og omfanget af uddannelse pr. deltager er faldet med 7 pct. Det varierer fra et uddannelsesområde til et andet.

Årsager til udviklingen

En af årsagerne til udviklingen i den formelle efter- og videreuddannelsesaktivitet er en stigende efterspørgsel efter særligt tilrettelagte efter- og videreuddannelsesforløb målrettet virksomheders og offentlige institutioners særlige behov. De vil typisk være en kombination af formelle uddannelsesaktiviteter (medtaget i Danmarks Statistiks opgørelser) og af andre aktiviteter, som understøtter strategiske udviklingsmål og den organisatoriske udvikling.

Der er derfor i disse år en markant stigning i professionshøjskolernes efter- og videreuddannelse som såkaldt indtægtsdækket virksomhed, hvor indhold og tilrettelæggelse skræddersys til det aktuelle, konkrete behov. Dette er meget brugt i forbindelse med kompetenceløftet i folkeskolen for at understøtte intentioner i folkeskolereformen. For eksempel målrettet kompetenceudvikling i en kommune/skole med fokus på formelle kompetencer i undervisningsfag og skolens organisatoriske udvikling (teamsamarbejde mv.).

Professionshøjskolernes aftaler med kommunerne om kompetenceløft af lærere og pædagoger i folkeskolen viser en stigning i omsætning på 43 pct. fra 2013/14 til 2014/15, som er finansiering fra taxametertilskud og øremærkede midler til kompetenceløftet i folkeskolen. Dette dækker over en stigning i undervisningsfag og IV-indtægter samt en nedgang i aktiviteten på diplomuddannelser og fagspecifikke kurser. Mange kommuner prioriterer fælles kompetenceudvikling ifht. folkeskolereformen snarere end at bruge midler på individuel opkvalificering på diplomniveau. Dog kan rekvirerede diplommoduler være en del af en sådan løsning.

Særligt inden for sundhedsområdet skønner professionshøjskolerne, at bortfald af SVU'en er en medvirkende faktor til den nedadgående aktivitet. En anden forklaring vurderes at være omprioriteringer og effektiviseringer i sundhedsvæsenet, og at højere akademisk niveau i stigende grad har været prioriteret frem for fx praksisnær diplomuddannelse.

Også faldende statsligt taxametertilskud til åben uddannelse har i sig selv øget behovet for anden finansiering i form af fx deltagerbetaling, som dog er presset af økonomien i både kommuner og regioner. En anden barriere for øget kompetenceudvikling i kommunerne er udgifterne til vikardækning, der efter afskaffelse af SVU presser økonomien til efter- og videreuddannelse. Der er behov for fleksible tilrettelæggelsesformer, herunder kan professionshøjskolernes fælles satsning på udvikling af efter- og videreuddannelse som e-læring og blanding af e-læring og traditionel undervisning vise sig at være meget betydningsfuld.

Behov for efter- videreuddannelse i fremtiden

Der er brug for at sikre efter- og videreuddannelse af fremtidens professionsudøvere til et skiftede arbejdsmarked i både den offentlige og private sektor. Det er en forudsætning for, at fremtidens medarbejderne kan løse deres arbejdsopgaver med kvalitet og skabe værdi for borgerne og den private virksomhed, samt at de kan anvende nye teknologier og metoder, som hele tiden vil udvikles på fremtidens arbejdspladser.

Dimittendundersøgelse viser, at langt hovedparten af dimittender, der har færdiggjort fx en diplomuddannelse føler sig mere kvalificeret til deres arbejde efter endt diplomuddannelse. For lidt mere end halvdelen har uddannelsen også betydet en ændring af det nuværende arbejde, og for en stor del også været et led i en større karriereplan.

Professionshøjskolerne forventer i de kommende år, at der vil være behov for en markant stigning i IV på sundhedsområdet på grund af en fortsat fokuseret indsats på at skræddersy kompetenceudviklingsforløb til praksis, kommuner og regioner. Med opgaveglidning fra sygehuse til kommuner vurderes der at være et potentiale i et udækket behov for konkrete målrettede kompetencegivende uddannelsesforløb, som kan imødekomme de nye opgaver som omstrukturering af sundhedsvæsenet medfører.

Praktikvejlederkompetencer

Der er et stort politisk fokus på vejledningsområdet inden for uddannelse, men også inden for det socialfaglige område i forhold til de mange nye reformer; bl.a. beskæftigelses-, kontanthjælps-, erhvervsuddannelses- og vejledningsreformen. Det gode samspil mellem praktik og teori i professionsbacheloruddannelser er afhængig af fortsat kompetenceudvikling af praktikvejledere. De studerendes uddannelse i praktik og klinik skal styrkes og kvalitetsløftes, og det starter med målrettet kompetenceudvikling til vejlederne på praktikstederne.

Baggrund om data

- Danmarks Statistiks data dækker over en varieret udvikling i forhold til type af kursusaktivitet og faglige områder. Fx medtages ikke professionshøjskolernes IV omsætning, som ifølge regnskaberne er steget med 4,5 mio. kr. eller 2% fra 2013 til 2014. Og med 11 mio. kr. eller 6% siden 2011. Her er dog tale om IV omsætningen generelt, som omfatter både uddannelsesaktiviteter, forsknings- og udviklingsarbejde og øvrig indtægtsdækket virksomhed.
- Professionshøjskolernes kompetenceløftsaktiviteter for folkeskolen via kommuneaftaler, hvoraf dele også indgår i opgørelsen af indtægtsdækket virksomhed: Fra 2013 til 2014 steg omsætningen fra 73,2 mio. kr. til 104,9 mio. kr., svarende til 43 pct. Fra 2013/2014 til 2014/2015 steg antal deltagere på undervisningsfag fra 1.024 til 2.363, svarende til 131 pct., derimod faldt antal deltagere på øvrig faglig udvikling gennem diplomuddannelser og fagspecifikke kurser fra 14.181 til 10.714, svarende til 24 pct.
- Danmarks Statistisk data dækker over en varieret udvikling. Den største nedgang i antal deltagere fra 2013/14-2014/15 er sket på diplomuddannelserne i ledelse og pædagogik (21 pct. og 18 pct.). Der ses en stigning i kurser udbudt under den ordinære læreruddannelse og pædagoguddannelse (25 pct. og 5 pct.). Der ses en endvidere en stigning på en række teknisk/merkantile områder, eks. kategori Administrationsøkonom mv., KVVU (21 pct.) og Samfundsaglig, Økonomisk-Merkantil, KVVU (12 pct.) Fremgår ikke af tabellen nedenfor, men på [link](#).

Table 1. Deltagere på professionshøjskolernes videregående kurser, fordelt på uddannelsesområder

Antal kursister fordelt på Uddannelsesområder	2013/2014	2014/2015	Udvikling i %
Pædagogisk	26.301	24.231	-8%
Medier og kommunikation	1.581	1.144	-28%
Samfundsfaglig, Økonomisk-Merkantil	24.046	21.413	-11%
Teknisk	156	152	-3%
Fødevarer, bio- og laboratorietechnik	124	96	-23%
Sundhedsfaglig	5.022	3.546	-29%
Øvrige uddannelser	13.124	10.898	-17%
Total	70.354	61.480	-13%

Kilde: Danmarks Statistik, <http://www.statistikbanken.dk/VEUPH10>